

УДК 339.97

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТНИМИ ПЕРЕВАГАМИ КРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

А. А. Павлюк

студент 5 курсу, група МЕ-51м, навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Науковий керівник – к.е.н., доцент А. Й. Жемба

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Стаття присвячена дослідженню процесу формування та управління конкурентними перевагами країн з врахуванням попиту і кон'юнктури світових товарних ринків. Здійснено аналіз характерних особливостей економіки України та можливостей ефективного використання її конкурентних переваг в міжнародній економіці. Ключові слова: міжнародна конкурентоспроможність, конкурентні переваги, ключові фактори успіху, глобалізація.

Статья посвящена исследованию процесса формирования и управления конкурентными преимуществами стран с учетом спроса и конъюнктуры мировых товарных рынков. Осуществлен анализ характерных особенностей экономики Украины и возможностей эффективного использования ее конкурентных преимуществ в международной экономике. Ключевые слова: международная конкурентоспособность, конкурентные преимущества, ключевые факторы успеха, глобализация.

The article is devoted to research of the process of formation and management of competitive advantages of the countries taking into account the demand and conjuncture of world commodity markets. An analysis of the specific features of the Ukrainian economy and the possibilities of efficient use of its competitive advantages in the international economy was carried out.

Keywords: international competitiveness, competitive advantages, key success factors, globalization.

Глобалізація веде до посилення конкурентної боротьби на світових ринках, тому головною метою промислово-інноваційної політики України має стати забезпечення модернізації та структурної перебудови виробничого потенціалу, зниження його енерго- та матеріаломісткості, підвищення конкурентоспроможності. Можливості України у сфері неоекономіки можна і потрібно шукати в проблемному полі постіндустріальної економіки, а саме тих потенційних «точках зростання», де українська наука вже має такі випереджальні конкурентні переваги. Сучасний етап розвитку національної економіки характеризується актуалізацією процесів розвитку внутрішнього ринку та експортоорієнтованої діяльності, протікання яких має відбуватися з огляду на стратегію інформаційно-інноваційної конкурентоспроможності і переходу країни до шостого технологічного укладу, що обумовлює для України безальтернативність впровадження нових технологій та перехід на інноваційний тип розвитку.

Серед вітчизняних і зарубіжних вчених не існує єдиної думки щодо сутності поняття міжнародної конкурентоспроможності та його співвідношення з низкою інших взаємопов'язаних однопорядкових категорій, таких як конкуренція, конкурентні переваги,

конкурентні позиції і конкурентний статус держави. Успіх країни в міжнародній конкуренції намагалися пояснити класики англійської політекономії А. Сміт, Д. Рікардо, Дж. Мілль, які сформулювали принципи абсолютних та відносних переваг у міжнародній торгівлі, значення яких є актуальним для сировинних галузей. Питання оцінки рівня конкурентоспроможності продукції та підприємства, підходи до класифікації конкурентних переваг і конкурентних стратегій висвітлюються у працях багатьох зарубіжних і вітчизняних вчених: І. Ансоффа, Г. Л. Азоєва, Л. В. Балабанової, С. М. Бондаренко, А. Е. Воронкової, В. Г. Герасимчука, І. М. Герчикової, А. П. Градова, Ф. Котлера, М. Портера, Ю. Б. Рубіна, А. О. Старостіної, А. Томпсона, Р. Уотермена, Р. А. Фатхутдінова, А. Ю. Юданова та ін. Разом з тим деякі важливі теоретико-методологічні та прикладні аспекти управління міжнародною конкурентоспроможністю ще не дістали належного висвітлення. Потребують подальших досліджень, конкретизації переліку та послідовності етапів управління стратегією конкурентних переваг країн.

Метою статті є дослідження процесу управління управління конкурентними перевагами країни з врахуванням попиту і кон'юнктури світових товарних ринків в умовах глобальної нестабільності.

Розглядаючи можливість виходу України на світові ринки з конкурентоспроможною продукцією, варто зазначити, що товарна структура зовнішньої торгівлі України протягом періоду отримання незалежності практично не змінилася, незмінною лишилася й номенклатура товарів, які забезпечують основну частину валютних доходів. У цілому структура експорту охоплює багато видів національних товарів, але список товарів, на які припадають основні обсяги валюти, налічує не більше десяти позицій: продукція агропромислового комплексу, метали, товари хімічної промисловості, добрива, деякі види продукції харчової промисловості.

Створення ефективної інфраструктури підтримки сфери науки й інновацій є найважливішою частиною державної політики, спрямованої на забезпечення стратегічних національних пріоритетів України, до яких відносяться підвищення якості життя населення, досягнення економічного зростання, розвиток фундаментальної науки, освіти, культури, забезпечення оборони й безпеки країни. Це повинно стати стратегічним орієнтиром і для суб'єктів регіональних утворень.

Систематизація даних елементів, визначення конкурентних переваг та потенціалу в тій чи іншій галузі країни, створює потужний механізм для випуску висококонкурентної продукції на міжнародному рівні. Даний процес підтверджує зарубіжний досвід. Яскравим прикладом можуть послугувати скандинавські країни. Вони мають високорозвинений промисловий сектор, виробляючи практично весь асортимент складної високотехнологічної продукції, включаючи бойові винищувачі, телекомунікаційне обладнання, автомобілі, нафтовидобувні платформи. Скандинавські компанії успішно конкурують на багатьох галузевих світових ринках. Так, виробники телекомунікаційного устаткування Ericsson і Nokia домінують на світовому ринку мобільних телефонів, норвезькі компанії Norsk Hydro і Maersk – на ринку морських нафтовидобувних платформ і логістичних послуг, шведський SAAB успішно конкурують з найбільшими світовими автомобільними концернами [4, С. 206].

Перепрофілювання агропромислового сектора викликало необхідність створення високотехнологічної переробної промисловості. Данія, Швеція і Фінляндія отримують субсидії для фермерських господарств у рамках Спільної сільськогосподарської політики ЄС. Вона передбачає спеціальні методи підтримки доходів фермерів, які включають досить високі внутрішні ціни на продукти харчування накопичення надлишкових запасів продовольчих товарів, які здійснюються за демпінговими цінами на ринках за межами Союзу. Загальна сільськогосподарська політика альянсу передбачає також великі субсидії, як від країни проживання фермера, так і від ЄС за експорт додаткових продовольчих товарів на будь-який ринок поза ЄС. Не входить до ЄС Ісландія, хоча так само є значимим постачальником сільськогосподарської продукції. Її головною конкурентною перевагою є те,

що в силу наявних угод з ЄС країна має доступ на величезний загальноєвропейський ринок. При цьому на неї не поширюються обмеження, які виходять із загальної політики ЄС з сільського господарства та рибальства [3, С. 118].

Якщо порівняти структуру зовнішньої торгівлі України з аналогічними показниками країн Центральної і Східної Європи, то стає очевидним, що таке порівняння не на нашу користь. По-перше, експорт сировини і товарів з низькою доданою вартістю з України в 4-10 разів перевищує аналогічні показники для Чехії, Угорщини та Польщі. По-друге, експорт продукції українського машинобудування у 2-5 разів нижчий ніж із країн Центральної Європи. На світових ринках за Україною поступово закріплюється стратегічно не вигідна товарна структура експорту, що підтверджує аналіз основних товарних позицій. Варто зауважити, що розвиток в країнах Заходу високих технологій дозволяє їм отримувати на внутрішніх і світовому ринку доходи, що постійно ростуть, підвищувати свій загальний рівень життя, а отже, оплату праці і соціальний захист найнятих робітників [1, С. 12].

Стратегії економічної стабілізації та зростання у таких індустріальних країнах, як Гонконг, Південна Корея, Сингапур і Тайвань є одними з найефективніших способів імплементації досвіду цих країн на національний ринок, тим самим можна посилити міжнародну конкурентоспроможність України та забезпечити її сталий економічний розвиток. Стрімке економічне зростання цих країн дозволяє сьогодні говорити про досягнення ними національного економічного успіху, чинники якого знаходяться в ефективному впровадженні стратегії конкурентних переваг, що дозволило поєднати потреби включення до світової економічної системи та збереження своєрідності національних суспільно-економічних систем. На думку ряду дослідників, колосальний успіх країн зумовлений саме тим, що у період різких структурних зрушень в економіці розвинених країн, спричинених НТР, вони уже мали завдяки індустріалізації достатні промислові потужності [2, С. 91]. Це давало їм можливість виходу на світові ринки та домінування у сегментах, які щойно утворилися або звільнилися. Розуміючи, що стратегічного завдання – підвищення конкурентоспроможності на міжнародному рівні – можливо досягти лише за допомогою дієвих економічних суб'єктів, країни одночасно сприяли розвитку великих фірм.

Найголовнішим стратегічним завданням України є визначення власного місця в динамічно змінній глобальній структурі світу. На сьогодні і в перспективі єдиною можливістю рівноправного входження нашої держави в глобальну економіку є побудова дієвої інноваційної архітектоники, яка має спиратися на українські «конкурентні прориви», що вже наявні. Україна з метою підвищення міжнародної конкурентоспроможності має впроваджувати заходи, які сприятимуть інноваційному розвитку, а саме у сфері фінансування, підтримки малого та середнього бізнесу, становлення та розвитку венчурного бізнесу та удосконалення законодавчої бази в даній сфері. Для ефективного використання конкурентних переваг економіки країни, необхідно створити таку структуру науково-технічного потенціалу, яка була б здатна, з одного боку, забезпечити його гнучкість і готовність наукових колективів розв'язувати проблеми, що виникають, а з іншого – зберігати певну стабільність, необхідну для формування наукових шкіл, якісної підготовки науковців та становлення наукових дисциплін.

Список використаних джерел:

1. Сазонець О. М. Міжнародні організації в управлінні людським розвитком: глобалізаційний вимір / О. М. Сазонець, В. І. Саричев – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – 265 с.
2. Eyring M. J., Johnson M. W., Nari H. New Business Models in Emerging Markets / M. J. Eyring // Harvard Business Review. – January-February 2011. – P. 89–95.
3. Rita Gunther McGrath. The End of Competitive Advantage: How to Keep Your Strategy Moving as Fast as Your Business / Rita Gunther McGrath // Harvard Business Review Press. – June 4, 2013. – P. 240.
4. Ramamurti R. Understanding Multinationals from Emerging Markets. / R. Ramamurti, A. Cuervo-Cazurra // Cambridge Free Press. – 2014. – P. 300.
5. Khanna T. Winning in Emerging Markets: A Road Map for Strategy and Execution / T. Khanna, K. G. Palepu // Harvard Business Review Press. – April 2010. – P. 272.